

[missing]

[missing]

Эльиллэ истачийаа

Көдэн тэн - ньидитэ бандэ паравааньэрэн түдэ чүндэн ньилдылэк эннулгын-мэдьуолнуни. Көдэн энмун чүндэ мэ льэй, таатльэр лукундьи нынэмдьийилпэ дитэ эннуйуол-моравньэни.

Көнмэгисчэ истачийаа

Көдэ йавнар тун Декларацияҕа ньидэйуодэ параваапэлэк эннуйуол-моравньэй. Танунҕанэ эл түгизт.

- тэт омо, аруу, Һаачэн сүрэ, тадаатэ эрэлыигийэ хуодэдэ банулги, тэт кэйп уури паайп нолул;
- тэт социальнэй паруол (происхождение) тадаатэ политическэй чүндэ хуодэдэ банулги, тэт идьирэ тэтчиэ уури элньэмэньиийэ нолул;
- тэт лэвэйнбүрэбэ чамуолги уури йукуолги, мөрдэньылги уури элмөрдэньылги;

Йалмисчэ истачийаа

Көдэ йавнар эһэй түдэ кэдэл эдьилэк тадаатэ түдэ чүндэн ньилдылэк эврэрэн эннуйуол-моравньэй. Эдьилдаҕа кинуол льэлк вэрвэлэк чалдьэлэ эл паруол-моравньэ.

Йэлэклэсчэ истачийаа

Кинуолльэлк хамул уури хамриил дитэ эл льэйуол-моравньэ. Көдэлэ хамриил нориил тадаатэ поҕодэҕан ньиданнул анмолҕынэ эвлээйуол-моравньэй.

Имдалдысчэ истачийаа

Кинуолльэлк эл льитэгуол-моравньэ, кинуолльэлк кинҕатэн эл туризэйуол-моравньэ.

Маалайлисчэ истачийаа

Көдэ йавнар - эйк хадаанэн льизнульэлк уури эннульэлк - мэр оҕонийуол-моравньэй сокуонлэк.

Пускийисчэ истачийаа

Көдэ йавнар сокуон кизэйэ ньидитэ банни тадаатэ дискриминацияҕат чоҕнулҕа ньидитэ бандэ паравааньэни.

Маалайлэклэсчэ истачийаа

Конституциялэк уури сокуонлэк тадийуодэ параваапэдаҕанэ чавнааҕудаҕа, қодэ йавнар суут чамбалэк түдэ параваапэҕанэ мэ чоҕнуйуол-моравньэй.

Вальҕарумкуруосчэ истачийаа

Кинуолльэлк сукинэ эл хаайиллайуол-моравньэ, вэрвэлэк эл моойуол уури түдэ лукулҕат эл маарчийуол-моравньэ.

Кунильисчэ истачийаа

Көдэ йавнар түдэҕанэ угулуоунай анньэрилҕа сэврэнудаҕанэ, танунҕанэ независимэй суут амутнэн ичуонлдаҕа тадийуол-морав паравааньэй.

Куниль маарха бурисчэ истачийаа

Сокуоннэй эвиэличэ суут тэт Һааллэ вийэйуолҕанэ эл оорэдаҕа гитнуо, тэт Һааллэндэ көдэ дитэ эл ичуойуо-моравньэйэк. Тадаатэ льиэ Һааллэ вийэллэҕанэн тэтханэ чоҕнуйуол-морав суут мэ льэй.

Сокуон вайи Һааллэ вийэл дитэлуо эл ичуомэрукундаҕа эйуулҕанэ, тэтханэ кинуолльэлк суутнинэ эл тадийуол-моравньэ. Тэт Һааллэ вийэйуол йэдэйдэҕанэн, таҕ Һааллэҕа эйууйуол-морав мизрэҕат пүрэнбандэ мизрэҕэ эл эйууйуол-моравньэйэк.

Куниль кии-бурисчэ истачийаа

Көдэ кэдэл-нимэдаҕанэ кинуолльэлк эл антасуол-моравньэ, көдэ кэдэл-эдьилдаҕа кинуолльэлк эл сэвнуйуол-моравньэ, көдэ чиэстэҕанэ тадаатэ репутациядаҕанэ кинуолльэлк эл лөтильэсуол-моравньэ.

Куниль йалмисчэ истачийаа

Түдэ лэвэйнбүрэбэҕа көдэн хадаадэн эвриэнуйуол-моравньэй, хадаадэн эннуйуол-моравньэй.

Түдэ лэвэйнбүрэбэҕат вийэдэ кэвэйл-буньдэ көдэн мэ кэвэйтэй, түдэ лэвэйнбүрэбиэньэ пэнгэйл-буньдэ мэ пэнгэйтэй.

Куниль йэлэклэсчэ истачийаа

Чиин таҕудулҕа эйуурэ, көдэн вийэн лэвэйнбүрэбэҕа эннуйуол-морав йавулэ ванчийуол-морав паравааньэй.

Тун параваа маархуонэ ООН цельпэдаҕа тадаатэ принциппэдаҕа элкодиньбандээрукунэ вийэлэлдээ чиининэ эл панаат.

Куниль имдалдисчэ истачийаа

Көдэ йавнар мэ хади суктуул (государство) гражданинги нолуол-морав паравааньэй.

Кинҕатэн гражданствэдаҕанэ вэрвэлэк эл тинҕарэйнунку уури эл вийэдэгурчиисэйнунку.

Куниль маалийисчэ истачийаа

Кэйпэпул тадаатэ пайпэпул-титэ Һаачэн сүрэҕат, омоҕат уури эрэлыигийэҕат эл моойуочуон-Һааҕагурчиирэн, маархан нимэндьии нолаайуол-морав паравааньэни.

Һааҕагурчиил-буньил маалаҕарут льэдаҕа маархуонэ, кэйпэ пайпэньэҕэн Һымэннунна.

Маархан нимэндьии нолаайэрукупэлэ суктуул мэр оҕонийуол-моравньэй.

Куниль пускийисчэ истачийаа

Көдэ йавнар эһэй түдэ кэдэллээ нодьэ тэтчиэньэйуол нэмэнэйуол-морав паравааньэй.

Кодэҕа кэдэллээ нодьэрукунэ кинуолльэлк вэрвэлэк эл тинҕарээйуол моравньэ.

Куниль маалайлэкэсчэ истачийаа

Көдэ йавнар эһэй түдэ кэдэл-чүндэньи, суобасньэй тадаатэ эрэлыигийэньэй. Көдэ түдэ эрэлыигийэҕанэ тадаатэ ворул чүндэҕанэ (убеждение) вийэллээ нолаасулги, танун суодэдэ танһэпулҕанэ вийэн чиин чүндэҕа сэврэл-буньылги эл маалуйуол-моравньэ.

Куниль вальҕарумкуруосчэ истачийаа

Көдэ ворул чүндэги (убеждение) нэмэлэдэн эл лалвийуол-моравньэ, көдэ танунҕанэ хобо кисэйуол-морав паравааньэй. Кинҕатэн эл игиэчуон информацияпэлэ тадаатэ идеяпэлэ ванчирэн нуурэлэк, танунпэҕанэ суктуул границапэдаҕат эл игууйичуон чиининэ мөрдьийуол-моравги эл маалуу.

Кингунильисчэ истачийаа

Көдэ йаһнар эл лайнулньэй солҕадылпэлэ ҥиэйуол уури таатбандьэ солҕадылпэҕа эврэйуол-морав параһааньэй.

Мэ хади гурууппэҕа уури организацияҕа кодэлэ Һэрүэлэк эл сэҥриэнунну.

Кингуниль маарха-бурисчэ истачийаа

Көдэ йаһнар түдэ мэдьуолуол лэҥэйнбүрөбэ эдылдаҕанэ-йаһулдаҕанэ Һаҕарэчилҕа "түдэ чалдьэҕанэ мэ Һаруол-моравньэй".

Көдэҕа йаһнайдаҕа түдэ мэдьуолуол лэҥэйнбүрөбэ суктуулгин сулууспэдаҕа чаҕадыэйуол-морав параһааги ҥиэн чииһлэҕат эл охойчэнь.

Йаһнай омо чүндэги паравиэчэл дьии (правительство) чаҕадыэлпэгин пара Һолуол-моравньэй. Лэмльэпулги нэмэлэдэн эл хорпиһлньэй Һыборпэҕа элҕобо бандьэ куоластаал чамбэлэк нууууолнунни.

Кингуниль кии-бурисчэ истачийаа

Көдэ йаһнар социальнэй чамбалэ мэдьуол-морав параһааньэй. Тадаатэ личность дитэ Һарумулгинь, көдэ йаһнар экономическэй, социальнэй тадаатэ культурнэй уобаласпэҕэ толиэйуол-моравньэй.

Кингуниль кии-бурисчэ истачийаа

Көдэ йаһнар түдэ чаҕадыэл-буньил чаҕадыэлҕа чаҕадыэйуол-морав параһааньэй. Тан чаҕадыэлги амучэ усулуобуйаҕа ууууол-моравньэй тадаатэ кодэҕа эл чаҕадыэчуон поньаатэйэн Һонул чүндэ анмолҕинь эҥльэйуол-моравньэй.

Көдэ йаһнар түдэ чаҕадыэрэн ҥиэйуолнэҥ көдиньбандьэ Һөҕөдэлэ-нэмэлэ мэдьуол-морав параһааньэй.

Көдэ түдэ ҥиэйуол Һальэдаҕат эл охойчэндьэрукунэн мэдьуол-моравньэй. Таннэҕи түдэ кэдэл тадаатэ нимэндьиигин наадиимэрукунпэдаҕа мэ пэлуол-моравньэй.

Көдэ йаһнар түдэ интэриэспэ чоннулгинь профсоюзлэ ҥиэрэн, тадаа чилиэн Һолуол-морав параһааньэй.

Кингуниль йэлэклэсчэ истачийаа

Көдэ йаһнар уттэгэҥрэн-чайлэньи тадаатэ элчаҕадыэлнэҥ элэмҥиэйэ пэриэмэньи. Тадаатэ льиэ чаҕадыаанубэ чайлэгин чичиркэги мэ моннэруол-моравньэй, тан уоппускаги мэ Һальэньэй.

Кингуниль имдалдьисчэ истачийаа

Көдэ йаһнар түдэ кэдэлҕанэ тадаатэ түдэ нимэндьииҕанэ амутнэн эндийуол-моравлэк, көдиньбандьэ тэтчиэньэйуол-моравньэй.

Уоньйиэ Һолнүрэн тадаатэ ингийидуо Һолнүрэн осуобэй чамбэлэ мэннуннумлэ. УоҺодьэрукунпэ йаһнар Һьидитэ бандьэ социальнэй чоннулҕа льиэнунни.

Кингуниль маалийисчэ истачийаа

Көдэ йаһнар нимэлэҕа ураайуол-моравньэй. Начальнэй тадаатэ уопсай искуолаҕа ураал эл Һальэньэ. Начальнэй искуолаҕа көдэ йаһнар ураайуол-моравньэй, тан техническэй тадаатэ профессиональнай ураанубэпэ ураалҕа эл энгэнэн икльайуол-моравньэги.

Ураал-кодэ личность дитэ Һарумулдаҕа чамбиинунум. Тадаатэ-омопэ Һьичүндэҕан эннулпэдаҕа, Һьиҥальбийил ҺолаалҺудаҕа чамбиинунум.

Чиипэги титтэ уорпэҕанэ хади ураанубэҕа сэҥрэйуол-моравлэ титтэйлэк курильиинунна.

Кингуниль пускийисчэ истачийаа

Көдэ йаһнар искусство ҥиэйуолдаҕанэ амутнэн йуонүрэн-мөрнүрэн, научнай прогресс йэдэйлдаҕа "чалдьэлэ парнүрэн", тадаатэ таннэҥ йаһнай амудьэдаҕанэ түдэ эдылҕа мөрнүрэн, эннуйуол-морав параһааньэй.

Научнэй, литературнэй тадаатэ художественнэй чаҕадыэлпэҕа автор Һодьэ көдэ, тан түдэ ҥиэйуолҕа көдиньбандьэ Һөҕөдэлэ-нэмэлэ мэдьуол-морав параһааньэй.

Кингуниль маалайлэклэсчэ истачийаа

Көдэ йаһнар түдэ параһаапэҕанэ чоннутэй-өҕониитэй социальнэй тадаатэ меҺународнэй пэрээдэкньэй эдылҕа эннуйуол-морав параһааньэй.

Кингуниль Һальҕарумкуруосчэ истачийаа

Көдэ йаһнар түдэ общество киэйиэ мэ нэмэн мэр эбээҕинэсньэй.

Мэ хади көдэ уури чиипэ параһаапэдаҕанэ охойчэс нундьэ параһаа кинҕанэн эҥльэ.

Көдэ Һаҥчиримэ параһаапэги ООН цельпэдаҕат тадаатэ принциппэдаҕат сайдэн эл Һануол-моравньэ.

[missing]

[missing]